

01

VYTAUTO KAZIMIERO JONYNO GALERIJA

M.K.Čiurlionio g. 41
Algimantas Kančas, 1989-1993

Vytautas Kazimieras Jonynas (1907 – 1997) – Lietuvos grafikas, tapytojas, skulptorius, vitražų kūrėjas, vienas iškiliausių XX a. lietuvių menininkų. V. K. Jonyno galerija įkurta 1989 m. dailininkui iš JAV atgabenus 600 kūrinių palikimą bei archyvą. 1993 m. lapkričio 4 d. V. K. Jonyno galerija (Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus filialas) atvėrė duris. Iki pat mirties (1997 m.) dailininkas galerijoje praleisdavo vasaras, bendraudavo su lankytojais, komentudavo savo kūrybą. Visi galerijoje saugomi jo kūriniai – dailininko dovana Lietuvai.

05

SANATORIJA „SŪRUTIS“ / II KORPUSAS

Taikos g. 6
Romualdas ir Aušra Šilinskai, 1982

Originalia plastika išsiskiriantis sanatorijos „Sūrutis“ II korpuso statinys-rotunda reprezentuoja vėlyvojo sovietinio modernizmo manieristines modifikacijas. Ekspresyvios formos statinys bendrame nuosaikios architektūros kontekste tapo gana atstiktinis ir sukūrė tam tikrą vizualinę konkurenciją iki tol centrinėje miesto aikštėje dominavusiai negotikinei bažnyčiai (arch. inž. Šileris, 1929 m.), tačiau netipinė plastika neabejotinai prisidėjo prie nestandartinės aplinkos kurorte kūrimo, palaikant vieną skvarbiausių rekreacinės architektūros koncepcinių nuostatų – kurti kitokią nei gyvenamąją aplinką, ir liudija besąlygiškas pastangas išsiveržti iš gluminančios tipinės sovietmečio architektūros monotonijos bei ribotų techninių galimybių. (3:370)

09

SANATORIJA „BELORUS“

Maironio g. 2
1957-1961

Ši sanatorija – tai savotiška valstybė valstybėje arba baltarusių „rekreacinė“ ambasada, turinti beveik 70 metų istoriją. 1939-1940 m. Druskininkai priklausė Baltarusijos SSR. 1940 m. buvo perduoti Lietuvai. Vokiečių okupacijos metais sanatorijose gydėsi vokiečių kariai. 1944 m. liepos 14 d. po nedidelių kautynių tarybinė armija įžengė į miestą. Kurį laiką kurorte šeiminkinavo tik okupacinė armija, baltarusiai čia įsteigė pionierių stovyklą ir įsikūrė dabartinės „Belorus“ sanatorijos vietoje. Dabartinė sanatorija pradėjo augti 7-ajame dešimtmetyje. Prisiglaudusios prie miesto miško parko statiniai nebuvo stambūs, dalis jų mediniai. Čia vienu metu gali gydytis 300 vaikų (čia veikia ir aštuonmetė mokykla) ir 210 suaugusių ligonių (4:77).

16

SANATORIJA „VILNIUS“

K. Dineikos g. 3
Romualdas ir Aušra Šilinskai, 1976

1976 m. K. Dineikos gatvėje baigiama statyti 8 aukštų, 559 vietų „Vilniaus“ sanatorija. Šis pastatas iš pagrindų pakeitė ramios gatvės su neaukštais mediniais pastatais, vedančios į Gydomosios fizinės kultūros parką, intymų ir jaukų charakterį, jis dengia vaizdą į Ratnyčios upelį (3:77). Į pastatų kompleksą integruotas lenkmečių statytas modernistinis sanatorijos korpusas.

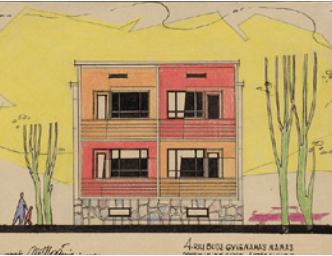

02

DAUGIABUTIS NAMAS

M.K.Čiurlionio g. 24
Algimantas Mačiulis, 1959

Dviejų aukštų 4 butų gyvenamasis namo, skirtas statybininkams, lodžijos buvo nudažytos ryškiomis spalvomis. „Taip pat intensyviomis spalvomis buvo dekoruoti „Turisto“ viešbučio balkonai ir lodžijos (arch. Algimantas Sprindys, 1960 m.). Tai miestelėnams ir poilsiautojams buvo netikėta ir stebino. (2:140). Tuo metu modernių dailės kūrinių atsiradimas, ryškios, kurorto aplinką gyvinančios spalvos Druskininkuose nebuvo visuotinio pasitenkinimo šaltinis. „Bet juk kurorte besigydantiems žmonėms, išauklėtiems socrealistinio meno tradicijai, nereikalingi ir tiesiog šlykštūs tie „izmai“. Mums reikalingas normalus, džiaugsmingas ir suprantamas menas./.../ Padėkite!“ (2:141-142).

06

UNIVERSALINĖ PARDUOTUVĖ

Vilniaus al. 20
Vytautas Edmundas Čekanauskas, 1960

Pagal architekto sukurtą kartotinį projektą pastatyta universalinė parduotuvė (kartu su šalia buvusia parduotuve) suformavo prekybinio kvartalo išklotinės dalį Vilniaus alėjoje. Gražių proporcijų pastatas savo paskirti išlaikęs iki šiol.

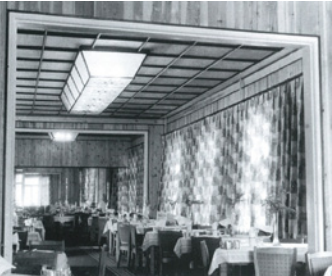

10

KAVINĖ „ŠIRDELĖ“

Maironio g. 16
Simonas Ramunis, 1959

Simonas Ramunis - iškiliausių pokario Lietuvos moderniosios architektūros kūrėjų kartos dėstytojas, Druskininkuose sukūręs ir „Dainavos“ sanatorijos ir valgyklos (1959 m.); išlikęs tik interjeras dab. kavinėje „Širdelė“) bei M. K. Čiurlionio memorialinio muziejaus interjerą ir ekspozicijos įrangą (1963 m.). „Šiuose interjeruose, kaip ir ankstesniuose jo darbuose, vyravo saikingos stilizuotos lietuvių liaudies architektūros formos, išbaigtos detalės. Preciziškas S.Ramunis dirbo lėtai, apmąstydamas. Su sanatoriniais keliais apliais jau atvyko poilsiautojai, o architektas ramiai atrėmė gražesnes lenteles, neskubėdamas jas obliuoa...“ (2:135)

13

BALNEOTERAPIJOS GYDYKLA

Vilniaus al. 11
Vsevolodas Ulitka, 1960

Retrospektyvių formų Romos antikos architektūros dvasia pastatyta gydykla seka senųjų gydyklų dislokavimo ir komponavimo pavyzdžiu. Kartu su greta esančia kolonada (pastatyta 1928 m., 2004 m. rekonstruota) gydyklų ansamblis turi senajai lenkų mūrinei architektūrai būdingų bruožų. Pagrindinę įėjimo rizalito plokštumą puošia B.Klovos akmens mozaikos "Nemunas" ir „Ratnyčėlė“ (1960 m.). Tokios neklasicištinės kompozicijos ir etnografijos elementų supynimas reprezentuoja laikmečiui būdingą sovietinio meno ideologinę nuostatą – „socialistinis savo turiniu ir nacionalinis savo forma“. Senųjų ir naujųjų balneoterapijos gydyklų pastatai kartu su kolonada savo laiku formavo tam tikrą istorizmo dvasios ansamblį. (3:254)

17

VANDENS BOKŠTAS

Sausoji g. 1H
apie 1938

Iki 1936 metų centrinėje kurorto dalyje buvo paklotos vandentiekio linijos, išgręžtas apie 70 metrų artezinis gręžinys, iš kurio išgautas geros kokybės geriamas vanduo. Jis tenkino tuometinius Druskininkų kurorto poreikius. Gydomosios fizinės kultūros parke prieš pat karą pastatytas architektūrinio požiūriu išvaizdus vandens slėgio bokštas.

03

VAISTINĖ / INTERJERAS

Vilniaus al. 2
Algimantas Mačiulis, 1960

1958 m. rekonstruota senoji vaistinė, po to sekė naujosios vaistinės įrengimas daugiabučio gyvenamojo namo pirmajame aukšte. „ Naujosios Druskininkų vaistinės projektas, patalpų planas, interjeras tuo metu Lietuvoje buvo vieni moderniausių. „Oficinoje“ fontanas, berželis, trapecijos formos stalikai, nauji baldai – visa tai labiau priminė kavinę negu vaistinę. Todėl lankytojai sakydavo, kad čia jauku kaip kavinėje“ (1:156). Ypač įspūdingas buvo vaistinės atidarymas. Grojo Romo Balčiūno vadovaujamas miesto pučiamųjų orkestras, susirinko daugybė poilsiautojų, išašalies galėjo atrodyti, kad vyksta ypatingo objekto, lyg kokios Kauno hidroelektrinės atidarymas“ (2: 153)

07

KAVINĖ-VALGYKLA “DAINAVA“

Laisvės a. 11
Aleksandras Eigirdas, 1964

Šis nemažos apimties,2 aukštų pastatas iš dalies formuoja Laisvės aikštę, kurioje 1861–1865 m. buvo pastatyta medinė cerkvė. Pastato vitražo dailininkė Anortė Mackelaitė, sienos dekoratyvinės kompozicijos autorius dailininkas Laimutis Ločeris (4:75).

11

SANATORIJA „DAINAVA“

Maironio g. 22
Napoleonas Kėvišas, 1965

Lakoniškos funkcionalistinės architektūros pavyzdžiai reprezentuoja industrializuoto sovietmečio modernizmo laikotarpį XX a. 7-ojo deš. II pusėje ir žymi tipinių statybų periodą Lietuvos kurortuose. Du tapatūs statiniai – „Sūručio“ I korpusas,(nugriautas pradėjus „Saulės sonatos“ poilsio namų statybas) ir „Dainava“ (išliko tik sanatorijos pastatas) – tai kartotiniai to paties autoriaus projektai, kurie skirtingai skleidžiasi erdvėje dėl savitos dislokacijos mieste ir sklype. Tai iliustruoja vieną charakteringiausių modernizmo architektūros bruožų, kai dėmesys kreiptas ne į atskiras kintančias formas, bet į jų modifikacijų erdvėje galimybes. Pastatų architektūroje raiški utilitari paskirtis, aiškūs, paprasti geometriniai tūriai (3:290-291).

14

SKULPTŪROS

Vietoje po 1957 m. nukeltų tipinių, nemeniškų skulptūrų atsirado vertingų Lietuvos dailininkų meno kūrinių. Bronzos skulptūros: „Ratnyčėlė“ (a), pastatyta šalia naujo titelio per Ratnyčią, ir „Motinystė“ (a) Gydomosios fizinės kultūros parke (abi Broniaus Vyšniausko, 1959), „Poilsis“ (c); skulpt. Juozas Kedainis, 1959) Gydyklų parke. Ten pat 1975 m. M. K. Čiurlionio 100-ąsias gimimo metines pastatytas originalus paminklas M. K. Čiurlioniu (autorai skulpt. Vladas Vildžiūnas ir arch. Rimantas Dičius; Valstybinė premija), tapęs svarbiu kurorto meniniu akcentu. Nuo Varėnos iki Druskininkų šalia plento pastatytos liaudies meistrų išdrožtos medinės skulptūros – koplystulpiai („Čiurlionio kelias“) (3:75,79).

18

DINEIKOS PARKAS

Atsigaudami po I-ojo Pasaulinio karo metu padarytų žalų Druskininkai sparčiau augti pradėjo nuo 1930 m., miestą valdant lenkams (nuo 1920 m.), ypač kai čia pradėjus gydytis pačiam maršalui Józef Pilsudski. 1925 m. pagal švedišką Lingų ir danų fiziologo prof. Linnhardto sistemas įkurtas privatus nedidelis saulės vonių parkas su atvira plaukimo baseinai, modernios architektūros gimnastikos paviljonais bei vandentiekio bokštu. Parkui vadovavo sportinės medicinos propaguotoja ir Lenkijos maršalo Juzefo Pilsudskio gydytoja Eugenija Levicka (1896-1931). Levickos vardu parkas pavadintas po jos mirties 1931 m. 1952 m. LTSR Sveikatos apsaugos

04

KAVINĖ-RESTORANAS „ASTRA“

Vilniaus al. 10
Česlovas Šilažas, 1983

Miesto centre postmodernistinės stilištos architektūra išsiskiriantis „Astrų“ kavinės - restorano su parduotuve architektūrai būdinga įvairdžių ir simbolių kalba, išgaunama naudojant senas istorines architektūros formas. „Astrų“ autoriui pavyko sukurti intriguojančią miesto erdvę tarp kelių pastatų, pėsčiųjų trasą, jungiančią Vilniaus alėją su Šv. Jokūbo gatve. Šis ansamblis – vienas įdomesnių paskutinio dešimtmečio Druskininkų architektūros laimėjimų (4:78).

08

SANATORIJA „NEMUNAS“

T. Kosciuškos g. 6
Enrikas Tamoševičius, Povilas Adomaitis,

11 aukštų „Nemuno“ sanatorijos korpusas, pažeidžiantis bendrą miesto statybos mastelį, žymi antrąjį - intensyvių reformų - miesto plėtros sovietmečiu etapą, kurio metu didintas pastatų aukštingumas, miesto siluete pradėjo dominuoti masyvūs sanatorių blokai, pastatyti pagal tipinius projektus. Jeigu ankstesniais metais buvo statomos 100–150 vietų sanatorijos, tai „Nemuno“ sanatorijoje yra 1070 vietų, 800 vietų koncertų salė, 1000 vietų valgyklos korpusas, kino salė, biblioteka ir kt. (4:77). Nepaisant vidinių paskirčių gausos, „Nemuno“ sanatorijos svečiai turėjo naudotis aplinkinių gydyklų paslaugomis. Galbūt šis monofunkciškumas ir dydis lėmė tai, kad pastatas iki šiol yra apleistas ir nesuranda kelio atitikti šiandieniniams poreikiams.

12

FIZIOTERAPIJOS GYDYKLŲ KOMPLEKSAS

Vilniaus al. 13
Romualdas ir Aušra Šilinskai, 1975 – 1981

Druskininkų gydyklų pastatas iliustruoja iracionalumo proveržį sovietinėje architektūroje. Čia pirmą kartą Lietuvoje panaudotas originalus statybos metodas – monolitinio betono denginių kėlimo būdas. Autoriai pradžioje gydyklą planavo statyti iš plytų mūro, bet architektūriniam sumanymui prieštaravo tradicinė tipinių surenkamųjų gelžbetonio elementų konstrukcija. (4:78). Triilapo dobilo formos plano objektą su bokštu galima pavadinti vientisa architektūros skulptūra, sukurta plastiškais organiniais motyvais. Savita, efektinga gelžbetonio plastika nors ir gali pasirodyti kaip keista ir šalta, tačiau tai neabejotinai vienas įspūdingiausių sovietmečio epochos architektūros paminklų. 1984 m. projekto autoriams suteikta Valstybinė premija. (5)

15

SENASIS PAŠTAS

V. Kudirkos g. 37
Vera Furman, 1961

Paštas statytas pereinamame laikotarpyje tarp 1955 m. nutarimo dėl „stalinietiškų“ nesaikingumų architektūroje šalinimo ir funkcionalistinės architektūros įsivyravimo. Lakoniškai retrospektyvių formų pastatas su kitoje pusėje vidurodiškai formas atkartojančiu daugiabučiu namu sudaro savotiškus vartus į aikštę prieš bažnyčią. Šiuo metu čia įsikūrę svečių namai. 1980 m. šalia senjo pašto pastatytas naujas pašto ir telegrafo bei telefono stoties kompleksas (projekto autorius archit. V. Bainkovas), kuriame vis dar galima rasti tokių retais tampančių autentiškų sovietmečio architektūros atributų kaip pirmojo aukšto įtraukimas, aliuminio plokščių ir faneros fasado apdaila, durų rankenos ir kt. (3:75)

DRUSKININKAI. SOVIETMETIS

Pokariųjų sutvarkymų ir vėliau sekusios staigios plėtros metu Druskininkuose siekta išlaikyti kurortiniam miestui būdingą gamtos ir architektūros santykį, suteikti statyboms tinkamą mastelį, nekeisti miesto silueto. Tai ankstyvasis nuosaikysis periodas iki 1971 m., kai Druskininkai, Birštonas, Palanga ir Neringa paskelbti respublikinės reikšmės kurortais. Po šio nutarimo sekė naujų urbanistikos ir architektūros vertybių paieškos arba intensyvių reformų tarpsnis, kurio metu didintas pastatų aukštumas, miesto siluete pradėjo dominuoti masyvūs sanatorių blokai, pastatyti pagal tipinius projektus. Šalia jų nemažą dalį užėmė originalūs pagal individualius projektus statyti rekreaciniai objektai - vieni originaliausių Lietuvos sovietmečio modernizmo etalonais tapusių pastatų. Kaip suderinti rekreacinės architektūros specifiko provokuojamus architektūrinės minties proveržius, atitikti respublikinės reikšmės kurortui keliamus reikalavimus ir tuo pačiu nepažeisti gamtos bei naujos architektūros santykio? Visu sovietiniu laikotarpiu Druskininkų miesto augimą lydėjęs klausimas aktualus ir šiandien.

ARCHITEKTŪROS [žmonių] FONDAS:

Andrius Mosiejus Algimantas Mačiulis Aurelija Slapikaitė Aušra Česnulevičienė Ignas Lukauskas Indrė Ruseckaitė Vida Mažrimienė

Architektūros [ekskursijų] fondas, 2010-2011 metais mastelyje 1:1 kvietęs tyrinėti sovietmečio ir tarpukario architektūrinį paveldą Vilniuje ir Kaune septyniais skirtingais maršrutais bei temomis, šiemet siūlo naujas architektūrinių kelių kryptis aplankant reikšmingiausius tarpukario ir sovietmečio architektūros objektus aštuoniuose Lietuvos miestuose. Ekskursijų ciklas „modernizmas.lt“ - tai aštuonios nemokamos visuomeninės ekskursijos, kurių gidai - modernizmo paveldo tyrėjai, istorikai, architektai – supažindins su XX a. architektūrinio paveldo ypatumais.

“Druskininkai. Sovietmetis” yra penktoji architektūrinių ekskursijų ciklo dalis. Projektą remia LR KULTŪROS RĖMIMO FONDAS

DRUSKININKAI. SOVIETMETIS

gidai
Algimantas Mačiulis

Vida Mažrimienė

ARCHITEKTŪROS [ekskursijų] FONDAS

www.archfondas.lt

ekskursijos@archfondas.lt

REKOMENDUOJA SKAITYTI:

Algimantas Mačiulis (2008)

Permainingi metai. Architekto užrašai

Marija Drėmaite, Vaida Petruis, Jūratė Tutytė (2012)

Architektūra sovietinėje Lietuvoje

